

Vanhat Ketut Viipurin kirjastossa 3.-5.9.2013

Vaikka kuinka olen yrittänyt kirjoittaa objektiivista raporttia Vanhojen Kettujen matkasta Viipuriin ja sen legendaariseen kirjastoon, en onnistu. Siis joudun turvautumaan subjektiiviseen, omakohtaiseen.

Kun katselimme YLEN Lappeenrannan tiloissa **Riikka Takalan** kanssa tekemäämme tv-dokumenttia VALKOINEN HAAVE, nostatti se mieleen monenlaista nostalgiaa, mutta ennen kaikkea se kertoi, mitä kirjaston entisöintihankkeelle on tapahtunut 20 vuodessa – MTV3:n dokumentti esitettiin 1998, mutta kirjastoa aloimme kuvata jo vuodesta 1993 lähtien.

Kun ajatus kirjaston restauroinnista **Elissa Aallon** aloituksesta 1990 -luvulla käynnistyi, oli maa täynnä realistisia epäilijöitä, venäläisten kykyyn ja ammattitaitoon ei uskottu ja kyllä ilmassa leijui tuoksahduksia vanhasta ryssävihastakin. Esitettiin hankkeen hylkäämistä tai kirjaston rakentamista uudelleen Suomen puolelle - jopa Aallon hyvä ystävä ja hänen arkkitehtuurinsa paras tulkitsija **Göran Schildt** oli varovasti sitä mieltä.

Yksi Viipurin kirjaston entisöinnin takuumiehiä alusta alkaen on ollut arkkitehti **Tapani Mustonen**, jonka onnistuimme saamaan puhemieheksi sekä kirjaston nykyvaihetta esittelemään että myös kaupunkioppaaksi. Puheet venäläisten haluttomuudesta ja ammattitaidottomuudesta voidaan nyt viimeinkin kuopata. Tapani Mustonen kertoi Suomessa aika vähälle jääneen faktan – Tarja Halosen ja Vladimir Putinin vuoden 2010 neuvottelutapaamisen ansiosta osallistuu Venäjä yli kuudella miljoonalla eurolla Viipurin kirjaston kunnostukseen. Töitä tehdään sellaisella vauhdilla, että noin 80 venäläisen ammattitaitoisen osaajajoukon ansiosta entisöitävä Viipurin kirjasto avautuu yleisölle vuoden alussa 2014 - virallisia avajaisia vietetään aiemmin kuluvana syksynä. Kun pääsimme tutustumaan kirjaston sisätiloihin, näkyivät Alvar Aallon tilaratkaisut ja arkkitehtoniset ratkaisut selkeimmin, kun saimme tarkastella pelkkiä puhtaita tiloja, seinäpintoja ja Aallon valoratkaisuja kauniina syyskesäpäivänä.

Lappeenrannassa epäilin itse dokumenttimme nimeä ”Valkoinen haave” makeaksi ja keinotekoiseksi, mutta kyllä nimeen johdatteli Alvar Aalto itse. Kun Göran Schildt laati suurta neliosaista kirjasarjaansa Aallon arkkitehtuurista, kirjoitti Aalto Schildtille:

”Mikä valkoinen pöytä on? Neutraali taso liittyneenä ihmiseen, niin neutraali taso että se voi ottaa vastaan mitä hyvänsä, ihmisen mielikuvituksesta ja taidosta riippuen. Valkoinen pöytä on niin valkoinen kuin valkoinen voi olla, vailla mitään reseptiä, mitään mikä pakottaisi ihmistä tekemään niin tai näin. Se on siis erikoinen ja ainutlaatuinen suhde.” (Valkoinen pöytä.Otava.1982)

Näimmekö tämän valkoisuuden heijastumia, kun katselimme kirjastoa sisältäpäin?

Kun ajattelemme Viipuria ikivanhana suomalaisena kaupunkina, niin on hyvä muistaa, että itsenäisen Suomen hallinnassa Viipuri oli vain vajaat kolmisenkymmentä vuotta, mutta on hämmästyttävää, miten näyttävästi suomalaiset arkkitehdit ovat pidemmässä ajan saatossa kaupunkia muokanneet ja kansainvälistäneet venäläisten ja ruotsalaisten lisäksi. Mielipiteet leimahtelivat voimakkaina myös Viipurin kirjaston kilpailun ratkettua 1927. Nyt asiantuntijat ovat nostaneet Aallon luomuksen maailman kymmenen merkittävimmän funktionalistisen

rakennuksen joukkoon – arvion oikeudenmukaisuutta korostaa se, että tietääkseni arvioijien joukossa ei ole ketään suomalaisia, sinivalkoisin silmin katsovia arkkitehteja.

Matkamme jälkeen olen saanut pari yhteydenottoa kettutovereilta, että tekisimme pikakäynnin junalla yhden yön pysähdyksellä uusitussa Viipurin kirjastossa vuoden alussa. Allegrolla ilman sen suurempia matkatoimistojärjestelyjä – ei huono ajatus.

Alvar Aallon vaatimattomuuteen naamioitu itsevarma motto vuodelta 1958 on lennokas:

”Luoja loi paperin sitä varten, että sille piirretään arkkitehtuuria. Kaikki muu – ainakin minulle – on paperin väärinkäyttöä. Torheit – sanoisi Zarathustra. Olen kyllä kirjoittanut runoja – vähän, vaikka tietysti hyviä. Mutta ne ovat kirjoitettuja hiekkaan. Eivät hiekkaan kirjoitetut runot sovi kustantajille ja aikakausilehtiin, Niiden julkaisua on tuuli – se on hyvä kustantaja.”

Matti-Juhani Karila